

Vatjalantien luontoselvitys

Sisällys

Johdanto.....	2
Selvitysalueen sijainti	2
Alueen kaavatilanne.....	2
Työn suorittaminen ja menetelmät	3
Lähtötiedot ja aineistot	3
Työvaiheet	3
Arvokkaiden alueiden valintaperusteet	4
Uhanalaisuusluokitus	5
Selvityksen tulokset	5
Luonnonympäristö	5
Suojelualueet sekä muut kansalliset tai maakunnallisesti arvokkaat kohteet sekä ennalta tiedossa olevat luontokohteet	7
Vesiolosuhteet	7
Eläimet.....	7
Luontotyyppien ja kasvillisuuden yleispiirteet	10
Selvitysalueen arvokkaat luontokohteet ja suositukset	17
Halimajärven rantaluhdat ja kallio.....	17
Pellon viereinen lähteikkö	17
Heinosentien lähteikkö	19
Vatialantien jatkeen lähde.....	20
Kostea niitty.....	21
Saarisenvuori	22
Ekologiset käytävät	23
Lähteet	25

LIITTEET

LIITE I. Luonnontieteellisen museon TIPU-rekisterin lintuhavainnot, vain viranomaiskäyttöön.

LIITE II. Selvitysalueen läheisyydessä sijaitsevat tummaverkkoperhosalueet, vain viranomaiskäyttöön.

Selvityksen on laatinut Kangasalan kaupungin ympäristösuunnittelija Katri Tolonen (biologi, FT).

Päivämäärä 09.12. 2021

Kartta-aineistot: Maanmittauslaitos

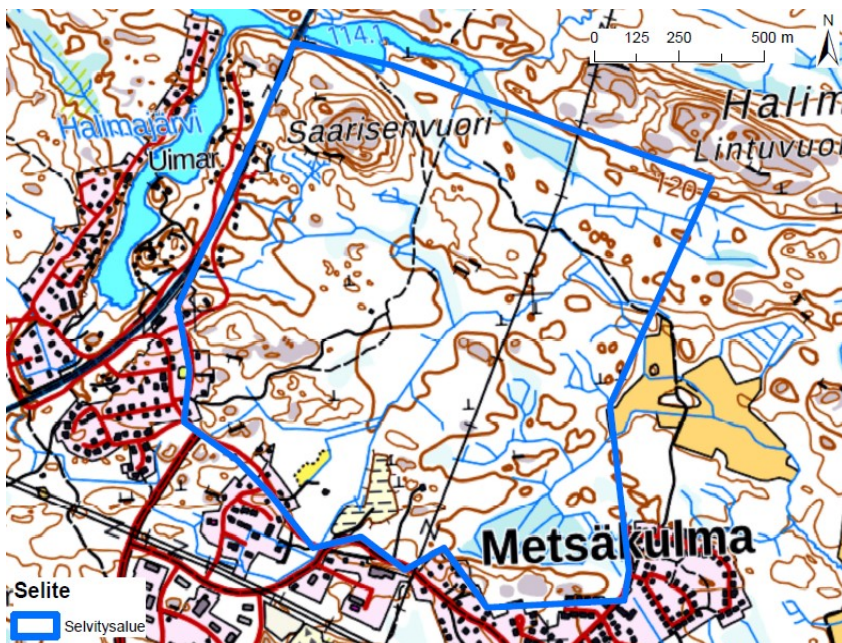
Valokuvat: Katri Tolonen

Johdanto

Maankäyttö- ja rakennuslaissa on määritelty kaavoituksen yhdeksi sisältövaatimukseksi maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen siten, että luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Tässä luontoselvityksessä on tavoitteena tuottaa luontotietoa Vatialantien jatkeen asemakaavassa 485 määritetyn Vatialantien jatkeen lähiympäristön kehittämistä ja kaavoitusta varten. Luontoselvityksessä on selvitetty alueen luonnonympäristön yleispiirteitä sekä alueella esiintyvät suojelua ja säilyttämistä tarvitsevat luonnon arvokohteet.

Selvitysalueen sijainti

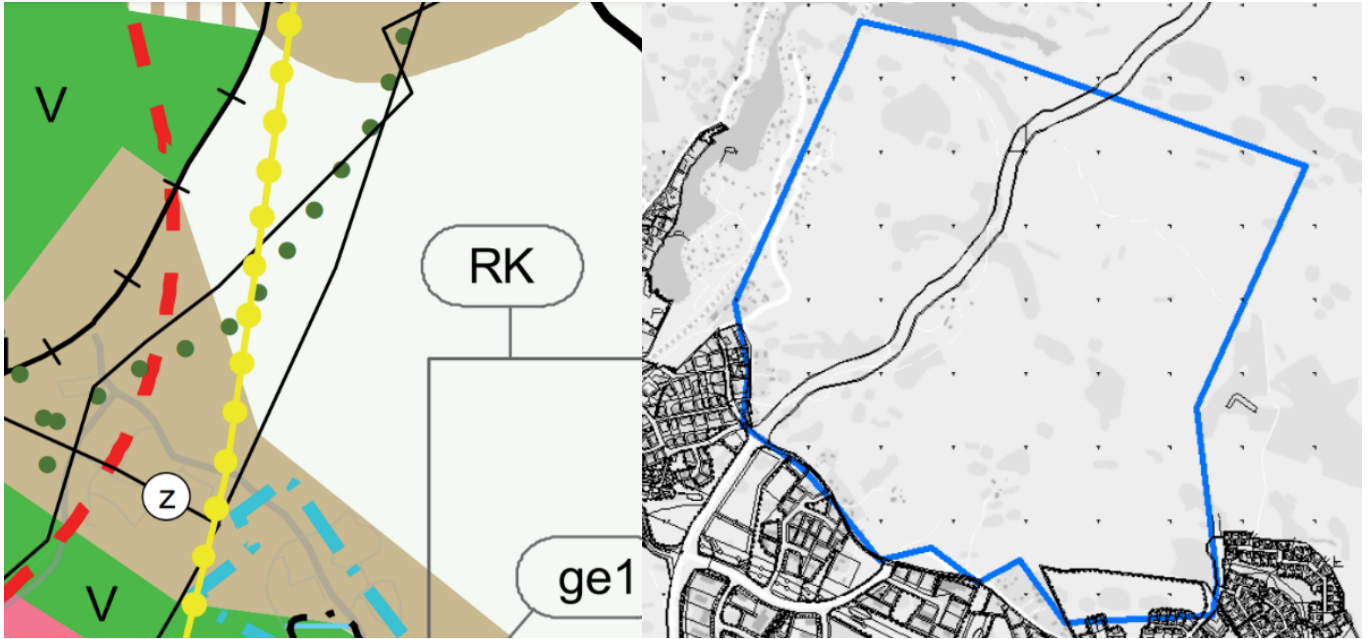
Selvitysalue sijaitsee Kangasalan kaupungin länsiosassa, Kangasalan aseman ja Metsäkulman välisellä alueella (kuva 1). Selvitysalueen pinta-ala on noin 172 ha.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti.

Alueen kaavatilanne

Pirkanmaan voimassa olevassa maakuntakaavassa 2040 osa selvitysalueesta on varattu taajamatoimintojen alueeksi. Osa alueesta kuuluu 2-kehän kehittämisvyöhykkeeseen. Alueen poikki on merkattu myös mm. sekä tieliikenteen yhteystarve että maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävän ulkoilureitin tarve. Alueella ei ole voimassa olevaa yleiskaavaa. Selvitysalueen poikki kulkee koillisesta lounaaseen Vatialantien jatkeen asemakaava, nro. 485. (kuva 2)

Kuva 2. Oikealla ote Pirkanmaan maakuntakaavasta. Vasemmalla Vatialantien jatkeen asemakaavan, 485 sijainti selvitysalueella.

Työn suorittaminen ja menetelmät

Lähtötiedot ja aineistot

Selvityksessä käytettyjä lähtötietoja ja aineistoja ovat:

Kangasalan kaupungin luontotiedot, tarkistettu 9.3.2021

- Luonnonvarakeskus (2021) Monilähteisen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMi) kartta-aineisto 2019. Ladattu 19.8.2021. <http://kartta.luke.fi/.opendata/valinta.html>
- Metsäkeskuksen avoin metsä- ja luontotietoaineisto (Metsään.fi), tarkistettu 20.9.2021.
- Nuottajärvi, M (2009) Vatialantien jatkeen liito-orava- ja luontoselvitys. FCG Planeko Oy. Raportti, 19 s.
- Suomen lajitietokeskuksen viranomaisportaali (Laji.fi), tarkistettu 20.9.2021
- Tolonen, K (2021) Asemakaava 842 Vatialantien jatke, liito-oravaselvitys. Kangasalan kaupunki, raportti 9 s.
- Tolonen, K (2019) Vatialantien jatkeen asemakaavan luontoselvitys. Kangasalan kaupunki, raportti 19 s.

Työvaiheet

Ennen maastokartoituksia tarkistettiin Kangasalan kaupungin luontotiedoista ja luontoselvityksistä selvitysalueelta aiemmin tehdyt mahdolliset huomionarvoisten lajien havainnot sekä suojeltavat luontokohteet. Suomen lajitietokeskuksen ylläpitämästä viranomaisportaalista tarkistettiin niin ikään selvitysalueelta tehdyt huomioarvoisten lajien havainnot sekä muut lajihavainnot. Viranomaisportaalista löytyy mm. Metsähallituksen LajiGis-aineisto, joka pitää sisällään Metsähallituksen LajiGIS-tietokantaan sekä Suomen ympäristökeskuksen Hertta Eliölajit -järjestelmään merkattujen silmälläpidettävien sekä uhanalaisten lajien havaintotiedot. Metsäkeskuksen Metsään.fi-sivuston avoimista metsä- ja

luontotiedoista tarkistettiin selvitysalueen metsävaratiedot, metsänkäyttöilmoitukset sekä mahdollisten Metsäkeskuksen rajaamien metsälain 10 §:n mukaisten erityisen tärkeiden elinympäristöjen sijainnit. Myös Luonnonvarakeskuksen Monilähteisen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMI) avointa kartta-aineistoa hyödynnettiin selvityksessä.

Tehtyjen maastokartoitusten aikana luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaina kohteina maastossa kiinnitettiin huomiota kohteisiin, jotka voivat täyttää seuraavien luokkien kriteerit.

- luonnonsuojelulain 29 §:n mukaiset suojeltavat luontotyytit
- vesilain 2 luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat vesiluontotyytit
- metsälain 10 §:n mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt
- alueellisesti ja paikallisesti arvokkaat luontokohteet (esim. vanhan metsän alueet ja geologiset muodostumat)
- muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat luontokohteet, kuten luonnonmuistomerkit.

Luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitys suoritettiin kiertämällä alue jalan 21.6. sekä 23.6. Alueesta kirjattiin ylös alueen ja sen kasvillisuuden yleispiirteet sekä havaittujen huomionarvoisten lajien sijainnit. Rakennettuja pihvoja ei kartoitettu.

Arvokkaiden alueiden valintaperusteet

Luontokohteet voidaan arvottaa luontoarvojensa perusteella erilaisiin arvoluokkiin. Arvottamisen perusteella kaavoittaja tietää, mitkä kohteet tulee ottaa ensisijaisesti huomioon, mikäli kaikkia arvokkaita kohteita ei voida säästää, suojella tai muutoin huomioida. Yleisesti hyväksytty ja käytetty luokittelu perustuu Södermanin (2003) oppaassa Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi - kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa- oppaan jaotteluun. (taulukko 1)

Taulukko 1. Luontokohteet voidaan luokitella luontoarvojensa perusteella eri arvoluokkiin. Lähde: Söderman (2003).

Luokka	Kohdetyyppi
A. Kansainväliset	Natura-alueet (SAC ja SPA, myös ehdotetut SCI)
	Kansainvälisesti merkittävät kosteikot ja lintualueet, ns. IBA-alueet, Ramsar-alueet
B. Kansalliset	Kansallispuistot
	Luonnonpuistot
	Soidensuojelualueet
	Lehtojensuojelualueet
	Muut valtakunnallisesti arvokkaat luonnonsuojelualueet
	Erämaa-alueet
	Koskiensuojelulain mukaiset vesistöt
	Valtakunnallisten suojeluohjelmien kohteet
	- kansallis- ja luonnonpuistojen kehittämisohjelma
	- soidensuojelun perusohjelma
	- lintuvesien suojeluohjelma
	- valtakunnallinen harjajensuojeluohjelma
	- lehtojensuojeluohjelma
	- rantojensuojeluohjelma

	- vanhojen metsien suojeluohjelma
	Valtakunnallisten suojeluohjelmien kriteerit täyttävät kohteet (vaikka kohteet eivät kuulu ohjelmiin)
	Kansallisesti merkittävät kosteikot ja lintualueet, ns. FINIBA-alueet
	Kohteet, joilla on luonnonsuojelulain luontotyyppejä
	Äärimmäisen ja erittäin uhanalaisten ja vaarantuneiden lajien esiintymispaikat
	Erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikat
	Kohteet, joilla on vesilain luontotyyppejä
C. Maakunnalliset/ seudulliset	Valtakunnallisissa suojeluohjelmissa maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet
	Maakuntakaavojen suojelualuevaraukset
	Maakunnallisesti uhanalaisten lajien esiintymispaikat
	Maakunnallisesti/ seudulliset merkittävät muut luontokohteet
D. Paikalliset	Kohteet, joilla on metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä
	Yleis- ja asemakaavojen suojelualuevaraukset
	Paikallisesti uhanalaisten tai harvinaisten lajien esiintymispaikat
	Muut paikallisesti harvinaiset ja edustavat kohteet
E. Muut	Kohteet, jotka eivät ole yllä mainituissa luokissa, mutta jotka ovat luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta tärkeitä, esimerkiksi suuret, yhtenäiset, tavanomaisen luonnon alueet ja ekologiset käytävät tai uhanalaisten lajien kannalta tärkeät korvaavat ympäristöt.

Uhanalaisuusluokitus

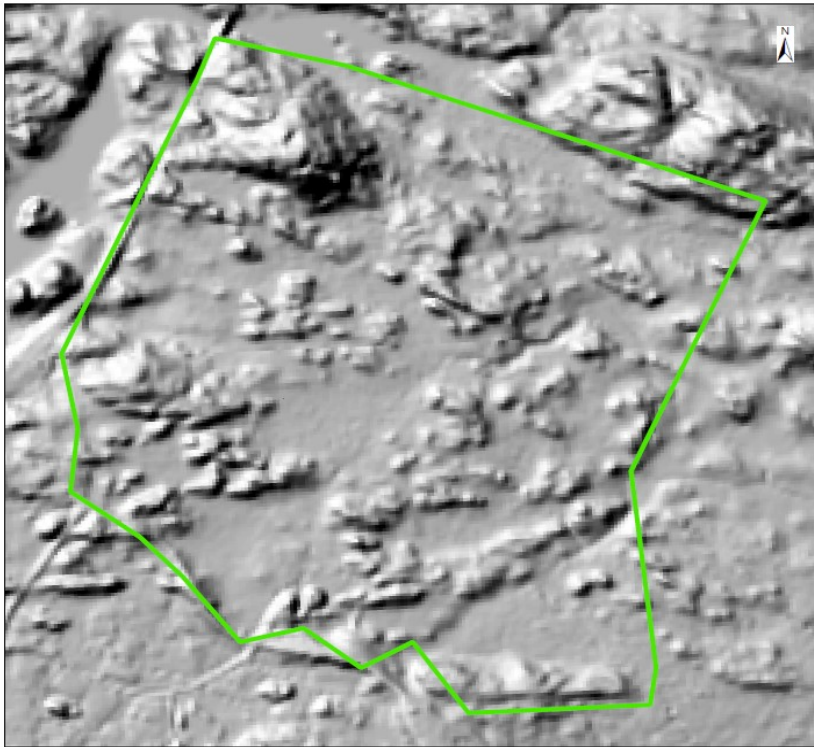
Lajien uhanalaisuusluokitus perustuu vuonna 2019 valmistuneeseen Suomen lajien punainen lista 2019 julkaisuun (Hyvärinen ym. 2019). Luontotyyppien osalta uhanalaisluokituksessa käytettiin vuonna 2018 valmistunutta julkaisua Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja (Kontula & Raunio, 2018).

Selvityksen tulokset

Luonnonympäristö

Topografia, kallio- ja maaperä

Selvitysalueella on pienipiirteisesti vaihtelevaa kallioaluetta mutta myös tasaisempaa maaperää. Alueen korkein maastonkohta löytyy alueen luoteiskulmasta Saarisenvuoresta. (kuva 3) Alueen kallioperä koostuu laajalta alueelta kiillegneissistä, grauvakkaliuskeesta sekä suonigneissistä. Alueella on tämän lisäksi harmaan graniitin sekä granodioriitin esiintymisalueita. Selvitysalueen maaperä koostuu vaihtelevasti kalliosta, moreenista ja hiesusta. Alueella on pienialaisesti myös karkeaa hietaa sekä rahka- ja saraturvetta. (kuva 4)

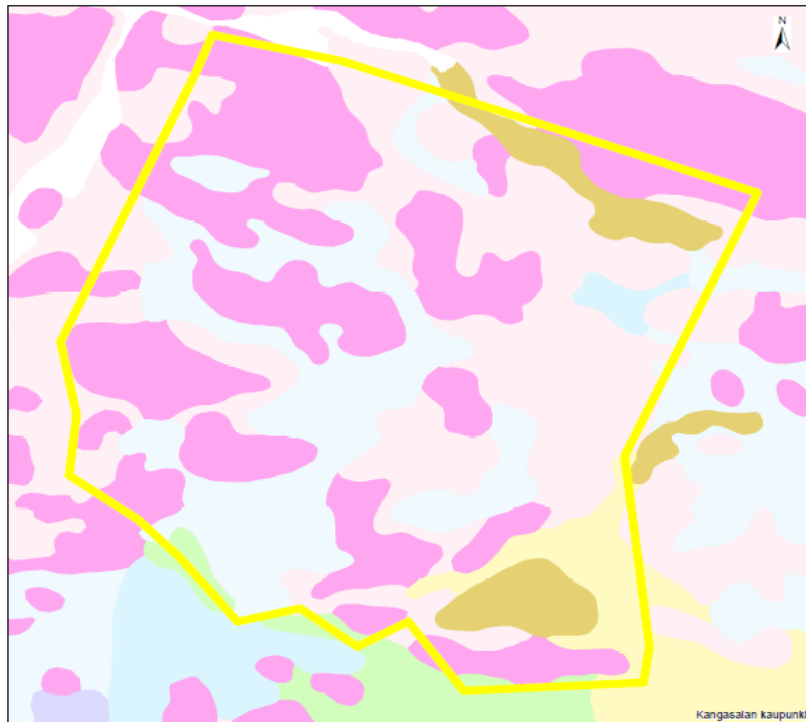

Kuva 3. Selvitysalueen rinnevarjostuskartta. Aineistolähde: maanmittauslaitos.

Selite

Selvitysalue

0 125 250 500 m

Kuva 4. Selvitysalueen maaperäkartta.

Selite

 Selvitysalue	 Hieno hieta
 Kallio	 Hiesu
 Moreeni	 Savi
 Hiekkamoreeni	 Rahka- ja saraturve
 Sora	 Vesi
 Hiekka	 Täytemaa
 Karkea hieta	 Kartoittamaton

0 125 250 500 m

Suojelualueet sekä muut kansalliset tai maakunnallisesti arvokkaat kohteet sekä ennalta tiedossa olevat luontokohteet

Selvitysalueella tai aivan sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse luonnonsuojelualueita tai Natura 2000-alueita. Lähimmät luonnonsuojelualueet, Lemposen lehto sekä Kirkkoharjun lukot, sijaitsevat yli 1,1 km sekä 1,5 km päässä selvitysalueesta. Lähin Natura 2000-alue, Kirkkojärven Natura-alue, sijaitsee hieman yli 4 km päässä. Alueelle ei sijoitu valtakunnallisten suojeluohjelmien kohteita tai maakuntakaavojen suojeluvarauksia. Selvitysalueella ei sijaitse myöskään esimerkiksi arvokkaaksi luokiteltuja kallioalueita tai Metsäkeskuksen virallisesti määrittämiä metsälain 10 §:n mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä.

Aiempien luontoselvityksien aikana selvitysalueen pohjoisreunasta Halimajärven rannalta on kuitenkin kartoitettu mahdollisesti metsälain 10 §:n kriteerit täyttävät metsäluhdet, joista kerrotaan lisää kappaleessa Selvitysalueen arvokkaat luontokohteet.

Vesiolosuhteet

Vaikka selvitysalue rajautuu pohjoisreunastaan Halimajärveen, ei itse selvitysalueelle sijoitu järviä tai lampia. Selvitysalueella risteilee kuitenkin runsaasti kaivettuja metsäojia, joista osa on paikoin umpeenkasvaneita.

Aiempien selvityksien aikana selvitysalueelta on löydetty yksi lähde. Tätä lähdetä ei kuitenkaan vuoden 2021 maastokartoituksissa havaittu. Tämän sijaan selvitysalueelta löytyi kaksi uutta lähdetä, joista kerrotaan lisää kappaleessa Selvitysalueen arvokkaat luontokohteet.

Eläimet

Selvitysalueen linnusto

Selvitysalueen linnustoa tarkasteltiin viranomaisportaalista löytyvien tietokantojen ja rekisterien, kuten Luonnontieteellisen keskusmuseon Luomuksen Rengastus- ja löytörekisteri (TIPU)- aineiston ja suojelunarvoisten petolintujen pesäpaikkatieto-aineiston sekä LajiGis-aineiston avulla. Aineisto rajattiin vuodesta 1990 ylöspäin. Satunnaisia lintuhavaintoja kirjattiin ylös myös vuoden 2021 maastokartoitusten aikana.

LajiGis-aineistoon ei ole merkittynä selvitysalueelle sijoittuvia huomionarvoisia lintuhavaintoja. Alueelta ei ole tiedossa myöskään suurten petolintujen pesäpuita.

Selvitysalueelle ja aivan sen välittömään läheisyyteen on TIPU-rekisteriin merkittynä havaintoja yhteensä seitsemästä eri lintulajista vuodesta 1990 eteenpäin. Alueelta havaittu linnusto on pitkälti metsissä viihtyvää lajistoa. Jotkin havaitut lajit, kuten varis, harakka, räkättirastas ja talitiainen, ovat myös tavanomaisia kulttuuriympäristöissään esiintyviä lintulajeja. (taulukko 2) TIPU-rekisteriin merkittyjen lintulajien havaintojen sijainnit kartalla liitteessä I, joka on tarkoitettu vain viranomaiskäyttöön.

Taulukko 2. Alueelta tehty lintuhavainnot perustuen Luomuksen Rengastus- ja löytörekisteri (TIPU)- aineistoon sekä vuoden 2021 maastokartoitusten aikana tehtyihin satunnaisiin lintuhavaintoihin.

Laji	Uhanalaisuus	Lintudirektiivin I-liite	Aineistolähde	Elinympäristö
Harakka	Silmälläpidettävä (NT)		Rengastus- ja löytörekisteri (TIPU)	Kulttuuriympäristön pesimälintu.
Hippiäinen	Elinvoimaiset (LC)		Vuoden 2021 kartoitukset	Pesimälintuna kuusivaltaisissa metsissä.
Huuhkaja	Erittäin uhanalaiset (EN)	x	Rengastus- ja löytörekisteri (TIPU)	Pesimälintuna metsäympäristöissä
Hömötiainen	Erittäin uhanalaiset (EN)		Vuoden 2021 kartoitukset	Pesimälintuna havu- ja sekametsissä.
Kanahaukka	Silmälläpidettävät (NT)		Rengastus- ja löytörekisteri (TIPU)	Pesii vanhoissa metsissä. Nykyisin laji kelpuuttaa myös pienet metsiköt.
Käpytikka	Elinvoimaiset (LC)		Vuoden 2021 kartoitukset	Pesii lähes kaikenlaisissa metsissä.
Lehtopöllö	Elinvoimaiset (LC)		Rengastus- ja löytörekisteri (TIPU)	Pesimälintu kulttuurialueiden metsiköissä.
Peippo	Elinvoimaiset (LC)		Vuoden 2021 kartoitukset	Pesivänä kaikenlaisissa metsissä
Punatulkku	Elinvoimaiset (LC)		Rengastus- ja löytörekisteri (TIPU)	Pesimälintuna havumetsäalueella.
Räkättirastas	Elinvoimaiset (LC)		Vuoden 2021 kartoitukset	Pesivänä erilaisissa metsissä. Yleinen viljelysten läheisyydessä, metsissä harvinaisempi.
Sepelkyyhky	Elinvoimaiset (LC)		Vuoden 2021 kartoitukset	Tavataan viljelysten lähetyvillä, nykyään voi pesiä aivan pihapiirissäkin.
Talitiainen	Elinvoimaiset (LC)		Vuoden 2021 kartoitukset	Tavataan yleisenä myös ihmisten asuinpiirien lähellä.
Teeri	Elinvoimaiset (LC)		Vuoden 2021 kartoitukset	Viihtyy lähes kaikenlaisessa metsäisessä ympäristössä, suosii valoisia metsän ja aukean reunavyöhykkeitä.
Varis	Elinvoimaiset (LC)		Vuoden 2021 kartoitukset	Pesimälintuna koko maassa, yleisemmin kulttuurimaisemissa
Varpushaukka	Elinvoimaiset (LC)		Rengastus- ja löytörekisteri (TIPU)	Pesii metsissä ja suosii kuusikkoisia puronnotkoja ja soistuneita metsiä.
Varpuspöllö	Vaarantuneet (VU)	x	Rengastus- ja löytörekisteri (TIPU)	Pesimälintuna metsäalueilla.

Muu eläimistö

Selvitysalueelta ei LajiGis-aineiston mukaan ole tiedossa ennalta uhanalaisten tai harvinaisten lajien havaintoja. Selvitysalueella mahdollisesti tavattavaan eläinlajistoon kuuluu mm. hirvi, metsäkauris, rusakko, jänis, orava, pienjyrsijät, kyy sekä muut yleiset ihmisasutuksenkin läheisyydessä viihtyvät lajit.

Huomattavimpia selvitysalueen tuntumassa esiintyviä eläinlajeja ovat ennakkotietojen perusteella kuitenkin liito-orava sekä tummaverkkoperhonen.

Tummaverkkoperhonen

Tummaverkkoperhonen on erittäin uhanalainen perhoslaji (EN), joka on koko maassa rauhoitettu (LSA 1997/160, liite 2a 2013/471) ja erityisesti suojeltava laji (LSA 1997/160, liite 4 2021/521).

Tummaverkkoperhonen elää kosteilla, lehtovirmanjuurta kasvavilla niityillä, joista osa on ajoittain asuttu ja osa asumattomia. Lajin esiintymisen kannalta on olennaista asuttujen ja asumattomien niittyjen muodostama toisiinsa kytkeytynyt niittyverkosto.

Tummaverkkoperhoselle mahdollisesti soveltuvia alueita on havaittu mm. selvitysalueen itäpuolelta Papinojan ja Papinojaan johtavan sivu-uoman ääreltä, mutta näiltä alueilta perhosta ei kartoituksissa ole havaittu (Uljas, 2018). Vanhoja tummaverkkoperhosen esiintymiä on tiedossa kuitenkin mm. selvitysalueen pohjoispuolelta noin kilometrin etäisyydeltä selvitysalueen rajasta.

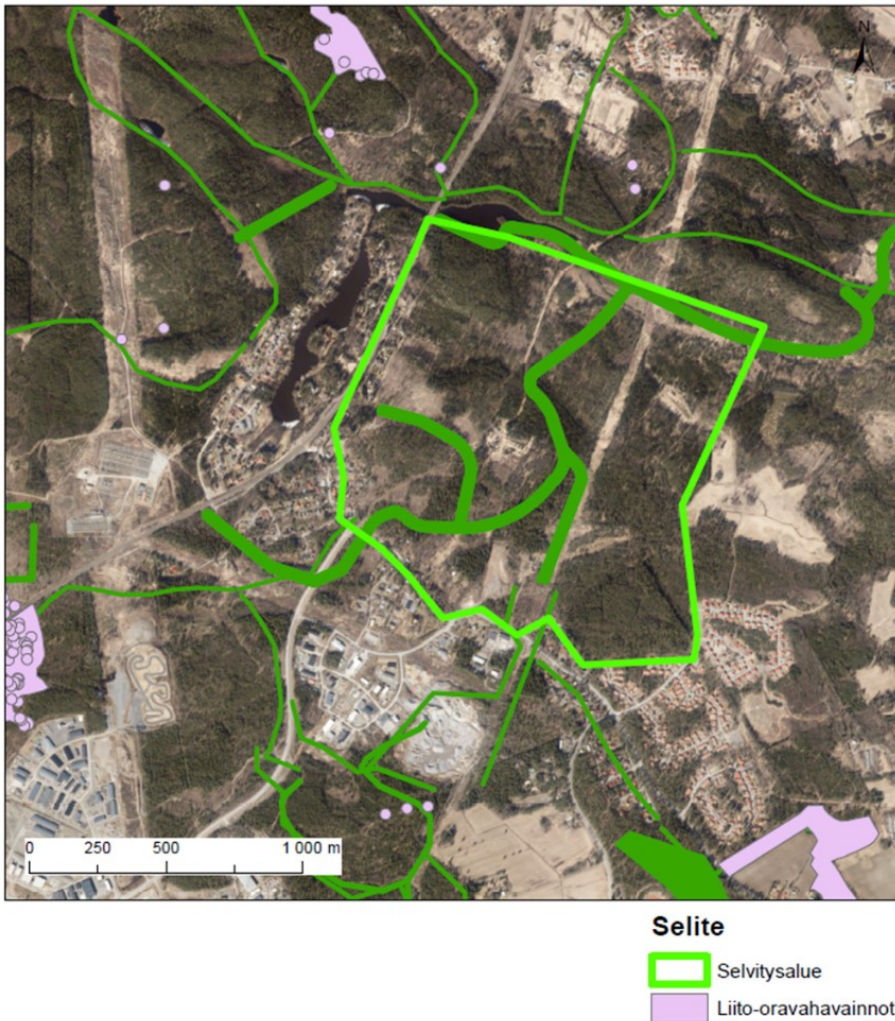
Vuonna 2019 tehdyssä Vatialantien jatkeen asemakaavan luontoselvityksessä arvioitiin yhden selvitysalueelle sijoittuvan kostean niityn soveltuvuutta tummaverkkoperhoselle, kun niityltä löydettiin lehtovirmanjuurta. Tällöin kuitenkin todettiin niityn nykytilassaan olevan jo liian umpeenkasvanutta tummaverkkoperhosen kannalta. Kyseinen niitty sijaitsee lisäksi liian kaukana ja eristyneenä tiedossa olevista Kangasalan tummaverkkoperhos-esiintymistä, joten lajin esiintymistä niityllä pidettiin epätodennäköisenä. Yleisesti koko selvitysalueella sijaitsevien vähäisten niittyalueiden voidaan katsoa nykyisellään olevan sen verran eristyneenä tiedossa olevista tummaverkkoperhos-esiintymistä, että lajin esiintyminen selvitysalueella on epätodennäköistä. Selvitysalueen läheisyydestä tiedossa olevat vanhat tummaverkkoperhosalueet esitetty liitteessä II, joka on tarkoitettu vain viranomaiskäyttöön.

Liito-orava

Liito-orava on vaarantunut (VU) ja uhanalaiseksi säädetty laji (LSA 1997/160, liite 4 2021/521) sekä luontodirektiivin liitteen IV (a) mukainen tiukasti suojeltava laji. Selvitysalueelta ei ole tiedossa aiempien luontokartoituksien tai LajiGis-aineiston mukaan aikaisempia liito-oravahavaintoja. Lähimmät liito-oravahavainnot on tehty selvitysalueen etelä- ja lounaiskulmasta Kyötikkälän ja Lamminrahkan suunnalta sekä selvitysalueen pohjoispuolelta Halimajärven pohjoispuolelta. (kuva 5)

Selvitysalueen tiedot liito-oravista päivitettiin vuonna 2021 kiertämällä alue jalan 6.4., 12.4., sekä 13.4. Liito-oravien esiintymistä alueella selvitettiin etsimällä liito-oravalle sopivien pesimä- ja ruokailupuiden ja puuryhmien alta liito-oravan papanoita. Erityisesti tarkistettiin järeiden kuusien ja haapojen tyvet. Samalla tarkkailtiin haapoja, kuusia sekä muita järeitä puita mahdollisten kolojen ja risupesien varalta. Kartoituksien aikana kierrettiin selvitysalueen kaikki puustoiset osat läpi lukuun ottamatta asuinrakennusten pihapiirien puustoa sekä selvästi liito-oravan elinympäristöiksi soveltumattomia metsiä kuten nuoria taimikoita.

Selvitysalueelta ei tehty havaintoja liito-oravista vuonna 2021. Tästä huolimatta alueen metsät voivat olla käytössä esimerkiksi osana liito-oravien käyttämiä ekologisista käytäviä. (kuva 5) Selvitysalueen poikki onkin aiemmissa kartoituksissa määritetty kulkemaan tärkeä ekologinen käytävä. Ekologisista käytävistä lisää kappaleessa Selvitysalueen arvokkaat luontokohteet.

Kuva 5. Selvitysalueen läheisyydestä aiemmin tehdyt liito-oravahavainnot. Selvitysalueen poikki on kartoitettu kulkemaan liito-oravienkin käyttämä tärkeä ekologinen käytävä.

Luontotyyppien ja kasvillisuuden yleispiirteet

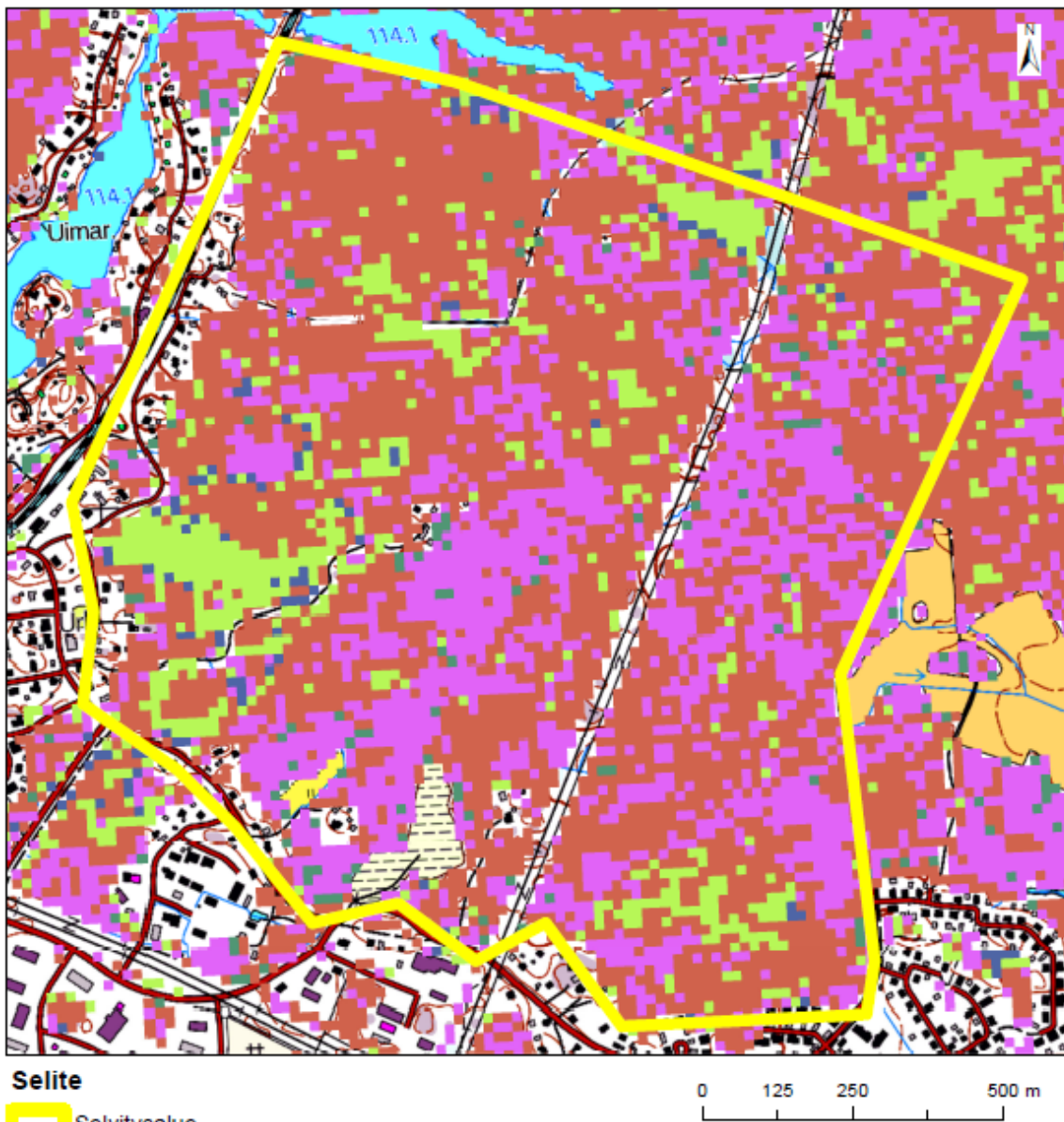
Selvitysalue sijaitsee Eteläborealisella vuokkovyöhykkeellä, Etelä-Hämeen eliömaakunnassa sekä Etelä-Hämeen lehtokeskuksen alueella. Alue on metsäistä vähäisen asutuksen keskittyessä Asemantien ja Karjasillantien varrelle. Heinosentien päässä sijaitsee vanha Junnin tila. Metsät ovat pitkälti tavanomaisessa metsätalouskäytössä ja alueelle onkin tehty runsaasti metsäkäyttöilmoituksia harvennushakkuista avohakkuihin. (kuva 6)

Selvitysalueelta ei kaupungin omien luontotietojen tai LajiGis-aineiston mukaan ole tiedossa ennalta uhanalaisten tai harvinaisten kasvilajien havaintoja.

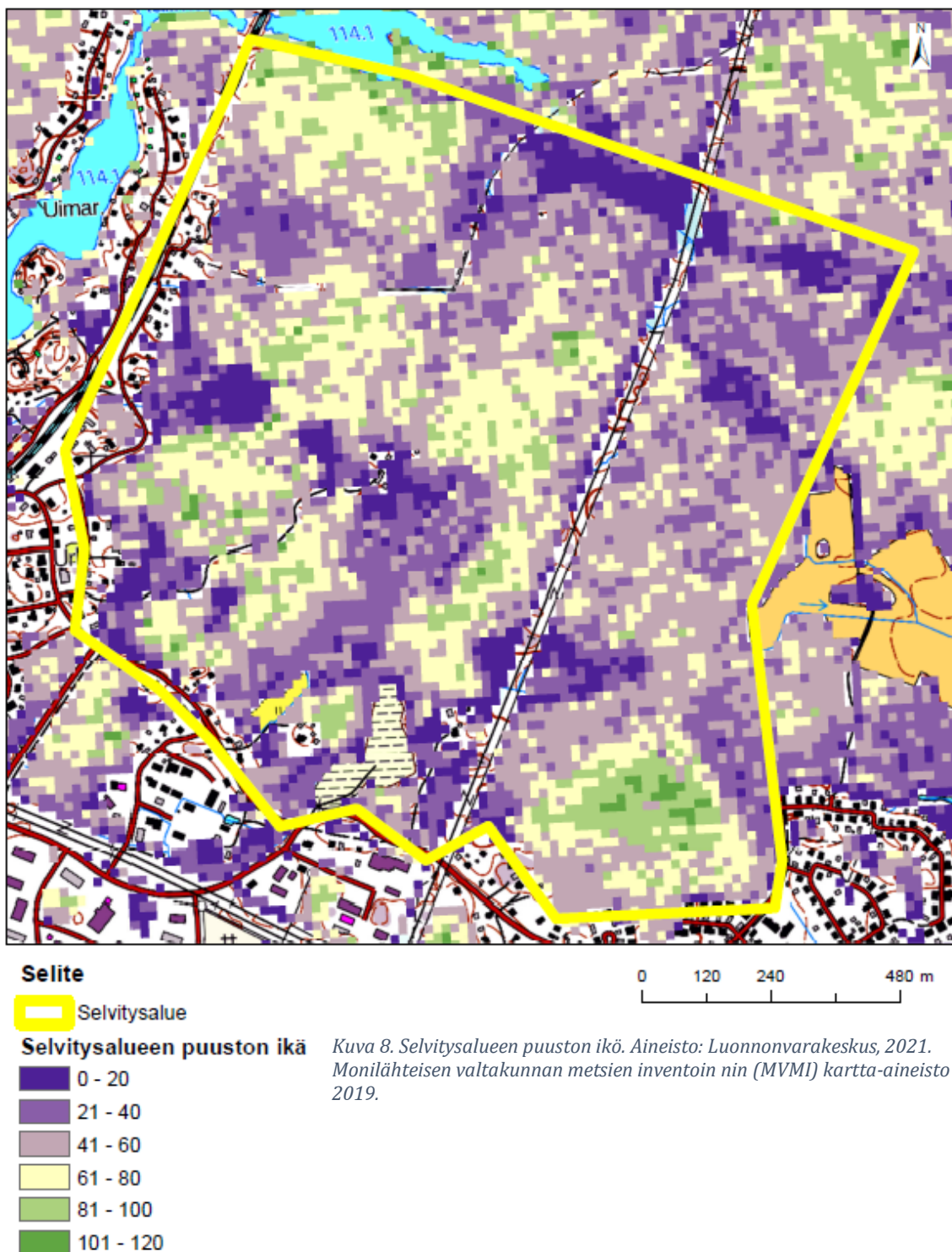

Kuva 6. Pitkin selvitysaluetta on runsaasti merkkejä metsänhoitotoimista. Asutus alueella keskittyy Asematien ja Karjasillantien varteen. Alueen poikki kulkee voimalinja.

Selvitysalueen vallitsevat metsäluontotyypit ovat mustikkatyyppin tuore kangas sekä mustikkäkäenkaalityypin lehtomaiset kangasmetsät. Paikoin alueella on myös kuivempaa kangasmetsää, vähäisessä määrin myös ojitettua turvekangasta sekä puolukkaturvekangasta. (kuva 7). Metsien pääpuulaji vaihtelee kuusesta mäntyyn, mutta alueella kasvaa paikoin myös lehtipuuvaltaisia alueita. Kehitysluokaltaan valtaosa alueen metsistä on varttuneeseen ja uudistuskypsään ikään päässyttä, mutta alueella on myös jonkin verran tuoreita hakkuuaukeita ja taimikoita (kuva 8).

Kuva 7. Selvitysalueen kasvupaikkatyypit. Aineisto: Luonnonvarakeskus, 2021. Monilähteisen valtakunnan metsien inventoinnin (MVM) kartta-aineisto 2019.

Kuva 8. Selvitysalueen puuston ikä. Aineisto: Luonnonvarakeskus, 2021. Monilähteisen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMi) kartta-aineisto 2019.

Selvitysalueen metsien kasvillisuus on tyypillistä talousmetsäkäytössä olevien metsien kasvillisuutta. Lehtomaisten kangasmetsäalueiden kasvillisuuteen kuuluu mm. mustikka, oravanmarja, metsämaitikka, metsätähti, käenkaali, metsäorvokki, nurmitädyke, nuokkuhelmikkä, nuokkotalvikki, isotalvikki, pikkotalvikki, metsäkurjenpolvi, metsäorvokki, ahomansikka, kevätpiippo, kieli, tesma, rätvänä, mesiangervo, metsäkorte, metsäalvejuuri, sananjalka, metsäimarre, taikinamarja, kultapiisku, vanamo, lillukka, sinivuokko ja korpikastikka. (kuva 9) Tuoreiden kangasmetsien kasvillisuuteen kuuluu mm. mustikka, metsälauha, metsäkastikka, metsämaitikka, metsäalvejuuri, metsäkurjenpolvi, oravanmarja,

metsätähti, riidenlieko, nuokkotalvikki, metsäkorte, lillukka, kangasmaitikka, sananjalka, vadelma, nuokkuhelmikkä, rätvänä, vanamo ja ahomansikka. (kuva 10) Nuorimpien ja avoimempien alueiden metsänpohja sekä alueella paikoin risteilevien metsäkoneiden ajourat ovat heinittyneitä ja kasvavat heinien ohella mm. horsmaa. Kuivemmilla kangasmetsän alueilla esiintyy yleisesti myös puolukkaa, kanervaa sekä paikallisesti myös poronjäkälää. (kuva 11) Selvitysalueen koilliskulmassa sijaitsevan puolukkaturvekankaan kasvillisuuteen kuuluu puolestaan mustikan ja puolukan lisäksi myös runsaasti rahkasammalia, suopursu, pallosara, tupasvilla, lakkaa ja isokarpaloo. Tällä alueella risteilee myös rahkasaravaltaisia, soistuneita ja umpeenkasvaneita metsäojia.

Kuva 9. Eri puolilla selvitysalueetta kasvavaa lehtomaista kangasmetsää.

Kuva 10. Eripuolilla selvitysalueella kasvavaa tuoretta kangasmetsää.

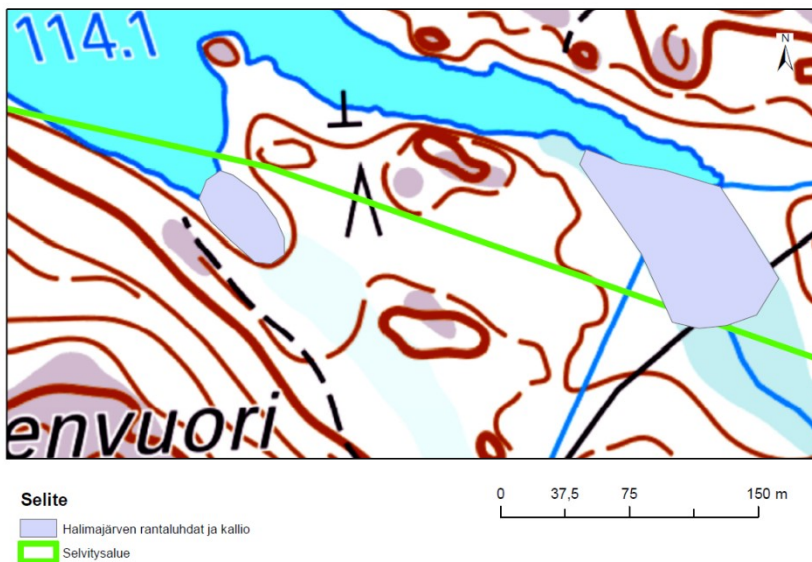
Kuva 11. Kuivahkoa ja kuivaa kangasmetsää esiintyy selvitysalueen maaston korkeimmilla kohdilla ja mäennyppylöillä (ylimmäinen ja keskimmäinen rivi). Selvitysalueen kaakkoiskulmassa sijaitsee varttunutta mäntyvaltaista metsää kasvavaa turvekangasta, jolla risteilevät metsäojat ovat paikoin soistuneet ja kasvaneet umpeen (alarivi).

Selvitysalueen arvokkaat luontokohteet ja suositukset

Halimajärven rantaluhdat ja kallio

Arvoluokka: Paikallisesti arvokas

Selvitysalueen pohjoisosista on jo aiemmissa kartoituksissa rajattu kaksi luhtakuviota mahdollisina metsälain 10 § mukaisina erityisen tärkeinä elinympäristöinä. Luhtakuviot ovat rannassa avointa sara- ja ruoholuhtaa ja kauempana rannasta pensoittunutta pensaikkoluhtaa. Luhtien kasvillisuuteen kuuluu mm. rahkasammalet, tupasvilla, korpikaisla, raate, karpalo, suokukka, kurjenjalka, luhta- ja pullosara, suoputki, osmankäämi, järvikorte sekä ranta-alpi. Pensaikkoluhdalla lisäksi viitakastikkaa ja hillaa. Avo- ja pensaikkoluhdat on valtakunnallisessa luontotyyppien uhanalaisuusluokituksessa mainittu säilyvinä luontotyyppinä. Halimajärven rantaluhdet suositellaan säilyttämään rakentamattomina.

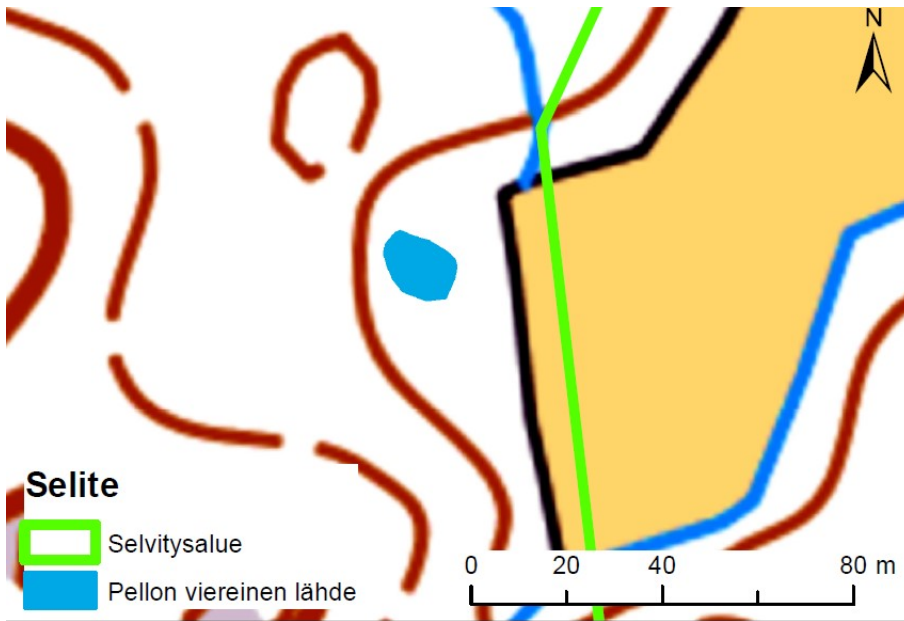

Kuva 12. Halimajärven rantaluhdet ja kallio

Pellon viereinen lähteikkö

Arvoluokka: Kansallisesti arvokas

Aivan selvitysalueen itäreunassa lähelle pellon laitaa sijaitsee lähteikkö maahan kaatuneen puun tyvellä (kuva 13). Lähteikköä reunustaa kuusivaltainen lehtomainen kangasmetsä. Lähteikössä kasvaa runsaasti mm. ojaleinikkiä sekä reunustalla runsaasti lehtotähtimöä. Muuhun lähteikköä reunustavaan kasvillisuuteen kuuluu mm. purolitukka, rönsyleinikki, suokeltto, mesiangervo, rentukka, ojakellukka, soreahiirenporras, metsäalvejuuri, metsäimarre, käenkaali, metsäkorte, korpi-imarre, nuokkuhelmikkä sekä lillukka. (kuva 14) Lähteikkö välittömine lähiympäristöineen on mahdollinen metsälain 10 §:n mukainen erityisen tärkeä elinympäristö sekä vesilain 11 §:n mukainen suojeltu luontotyyppi. Lähteikkö sen välittömine lähiympäristöineen suositellaan säilyttämään rakentamattomana.

Kuva 13. Lähde sijaitsee selvitysalueen itärajalla.

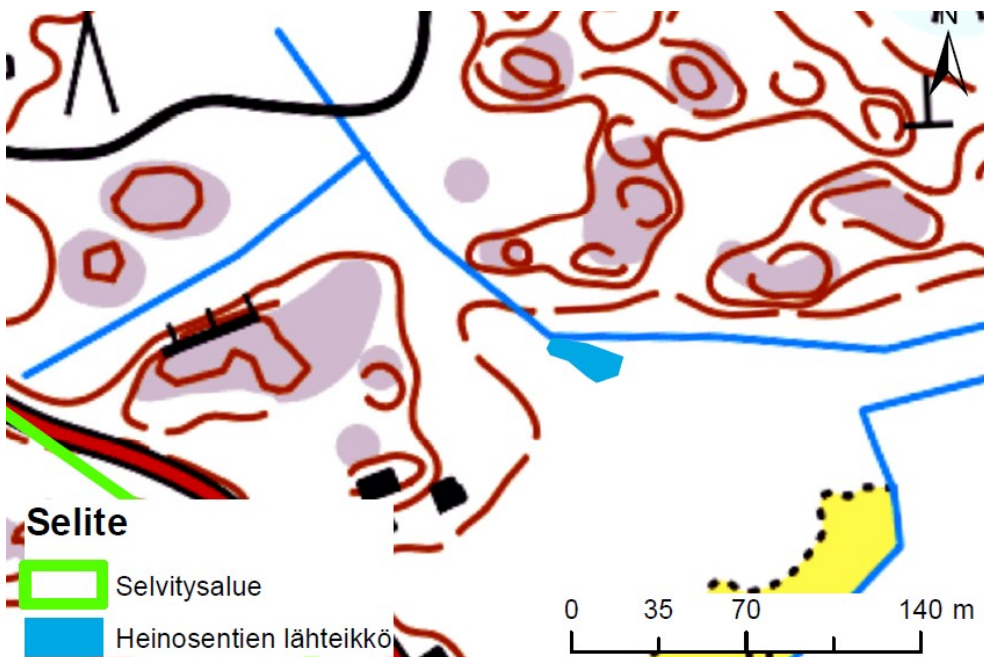

Kuva 14. Lähteikön reunustoilla kasvaa runsaasti mm. lehtotähtiä.

Heinosentien lähteikkö

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Noin 120 metrin päässä Heinosentiestä kohti kaakkoa sijaitsee metsäojan läheisyydessä lähteikkö (kuva 15). Lähteikköä reunustavaan puustoon ja pensaikkoon kuuluu mm. kuusi, pihlaja, vadelma ja harmaaleppä sekä tuomi. Lähteikön varren kasvillisuuteen kuuluu mm. soreahiirenporras, rönsyleinikki, rentukka, suokeltto, metsäkorte, luhtamatara, suo-orvokki sekä korpikaisla. Sammallajiston edustajiin kuuluu mm. runsaasti lehvasammalia, lapasammal sekä luhtakuirisammal. Lähteikköön valuu todennäköisesti vesiä yläpuolella olevasta metsäojasta ja lähteikön läheisyydessä sijaitsee muitakin kaivettuja ojia, joten lähteen vesitaloutta ei siten voida pitää luonnontilaisena. Lähteiköllä on kuitenkin paikallista merkitystä luonnon monimuotoisuuden ylläpitäjänä ja siten lähteikkö suositellaan säilyttämään rakentamattomana. (kuva 16)

Kuva 15. Heinosentien lähteikkö sijaitsee hyvin lähellä kaivettuja metsäojia.

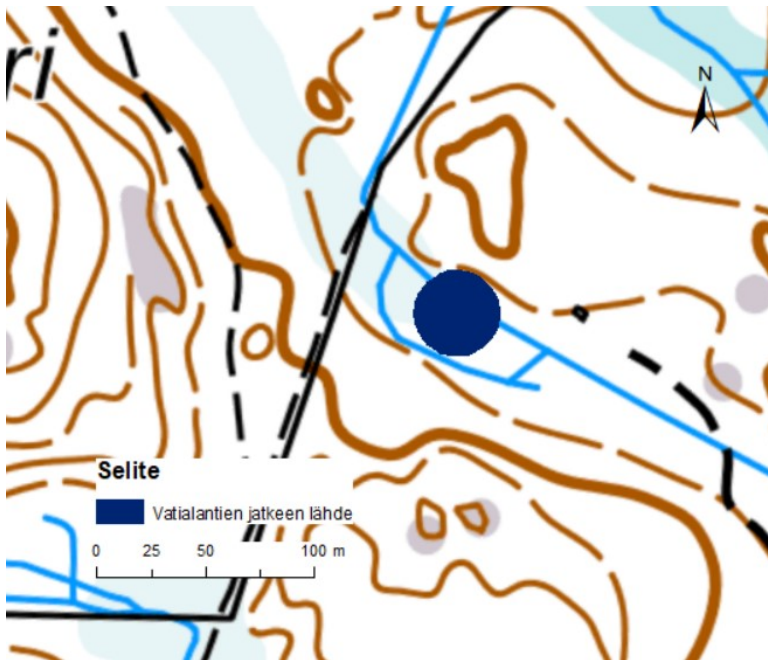

Kuva 16. Lähteikköä reunustaa runsas saniaiskasvusto.

Vatiantien jatkeen lähde

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Asemakaavoitetun mutta toistaiseksi vielä rakentamattoman Vatiantien jatkeen linjauksen alle jää lähde. Lähde ei ole vesilain tai metsälain mukainen kohde. Lähdeallasta ja sen vesitaloutta on selkeästi muokattu kaivamalla lähteestä uoma sen vierestä kulkevaan ojaan. Kohde ei myöskään täytä metsälain kriteerejä, sillä lähdettä ympäröivä alue on selkeästi ihmisvaikutteista. Lähdettä voidaan kuitenkin pitää paikallisesti arvokkaana, sillä lähteeseen kohdistuneista muutoksista huolimatta lähdeallas on selkeästi havaittavissa maastossa.

Kuva 17. Lähde sijaitsee kaavoitetun vatiantien jatkeen linjauksen alla.

Kuva 18. Lähdeallas on selkeästi havaittavissa maastossa. Altaasta on kaivettu uoma vierestä kulkevaan ojaan. Lähdettä eikä sen lähiympäristöä voida pitää tänä päivänä luonnontilaisena.

Kostea niitty

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Vuonna 2019 kartoitettiin vireillä olevan Vatialantien jatkeen asemakaavan 842 alueelta paikallisesti arvokkaaksi luokiteltava, vaikkakin hiljalleen umpeen kasvava, kostea niitty (kuva 19). Niityllä havaittiin mm. silmälläpidettävää ketokultasiipeä, jonka taantumisen syynä pidetään mm. avoimien niittyalueiden umpeenkasvua. Säilyttämällä niitty rakentamattomana ja avoimena parannettaisiin niittyjen umpeenkasvusta kärsivien perhosten ja muiden eliölajien elinmahdollisuuksia. Niityn pitäminen avoimena vaatisi kuitenkin alueen hoitoa tulevaisuudessa. (kuva 20)

Kuva 19. Hiljalleen umpeen kasvava kostea niitty sijaitsee lähellä Asemantietä.

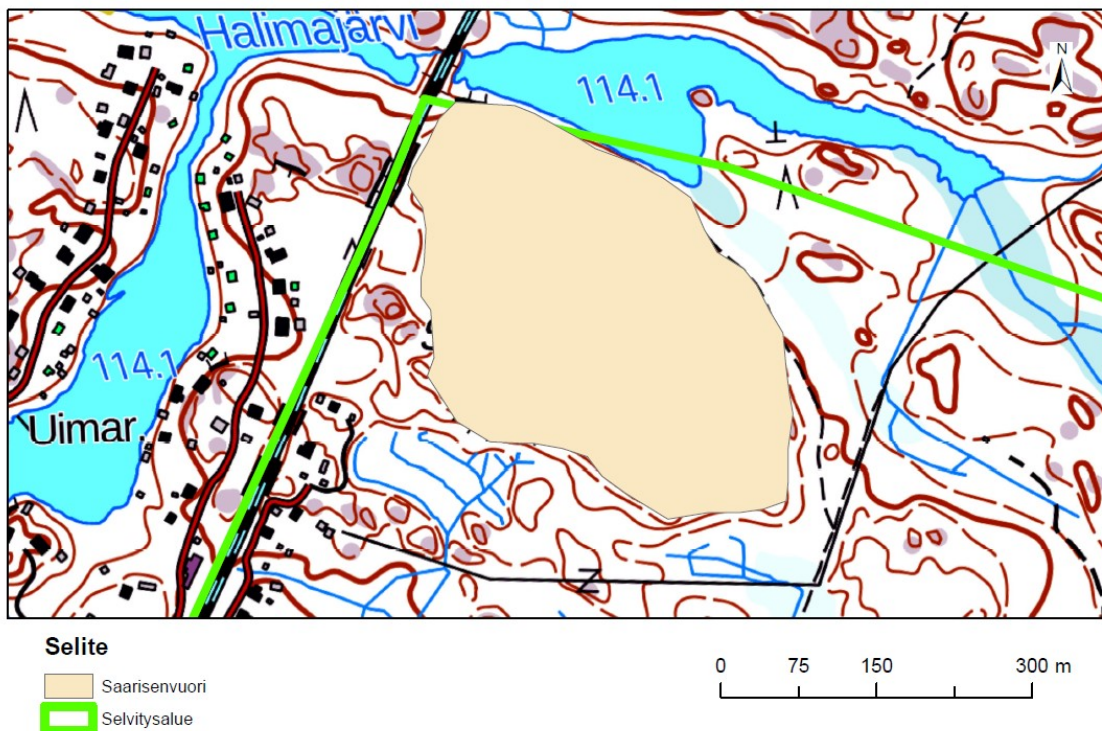

Kuva 20. Kostealla niityllä kasvaa runsaasti mm. mesiangervoa.

Saarisenvuori

Arvoluokka: muut arvokkaat kohteet

Selvitysalueen luoteiskulmassa sijaitsee Halimajärveen rajautuva kalliainen Saarisenvuori (kuva 21). Saarisenvuoren laella kasvaa varttunutta mäntyvaltaista kuivahkoa kangasta, joka alempana rinnettä vaihettuu edelleen kuusivaltaiseksi tuoreeksi kangasmetsäksi. Etenkin Saarisenvuoren pohjoispuolelta löytyy metsästä jonkin verran myös lahoppua. Saarisenvuorta kiertää kävelypolku ja alueella on todennäköisesti arvoa lähialueiden asukkaille lähiluontokohteena. Saarisenvuori suositellaan säilyttämään rakentamattomana. Alue sopii hyvin virkistyskäyttöön. (kuva 22)

Kuva 21. Selvitysalueen luoteiskulmassa sijaitsevaa Saarisenvuorta kiertää paikallisten asukkaiden käyttämä polku. Alue on paikallisesti arvokas lähiluontokohde.

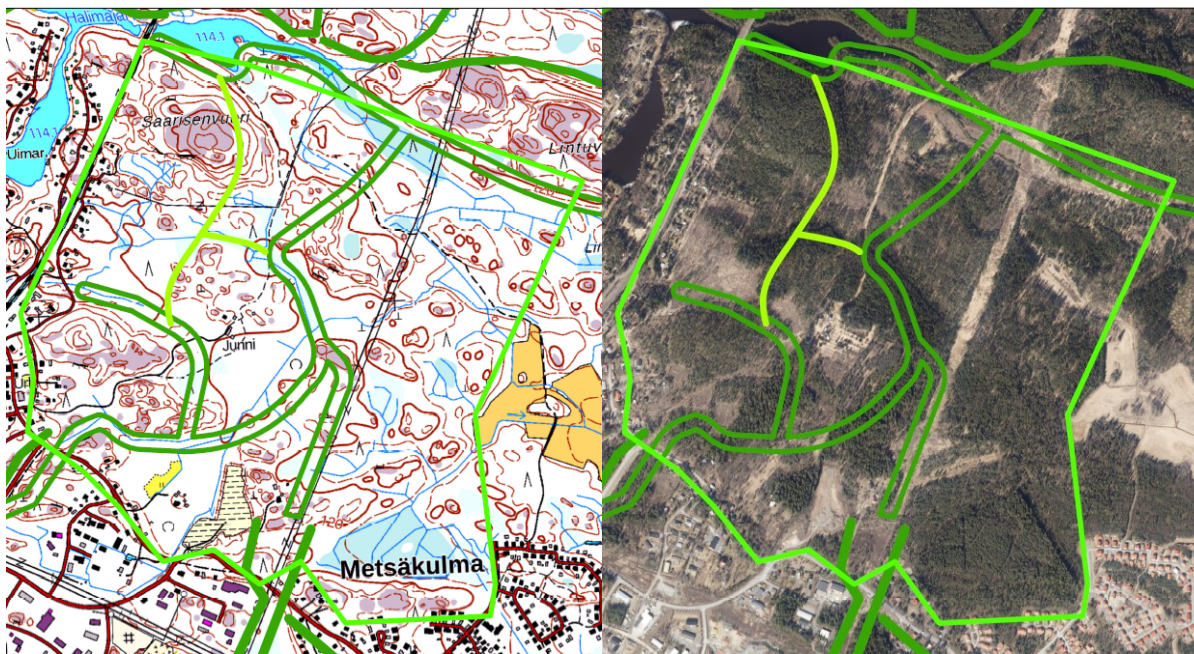
Kuva 22. Saarisenvuorta kiertää polku. Metsä sopii hyvin virkistyskäyttöön.

Ekologiset käytävät

Arvoluokka: muut arvokkaat kohteet

Vaikka selvitysalueelta ei vuoden 2021 kartoitusten aikana tehty havaintoja liito-oravista, on selvitysalueen keskeltä aiemmissa selvityksissä kartoitettu kulkemaan pohjois-eteläsuuntainen ekologinen käytävä, joka yhdistää selvitysalueen läheisyydestä löydettyjä liito-oravan elinpiirejä toisiinsa (kuva 5). Ekologinen käytävä myötäilee osittain alueella kulkevia metsäojia sekä näiden varrella säilyneitä varttuneimpia metsiköitä. Nämä ojanvarsien metsät soveltuvat edelleen osaksi ekologista käytävää (kuvat 23 ja 24).

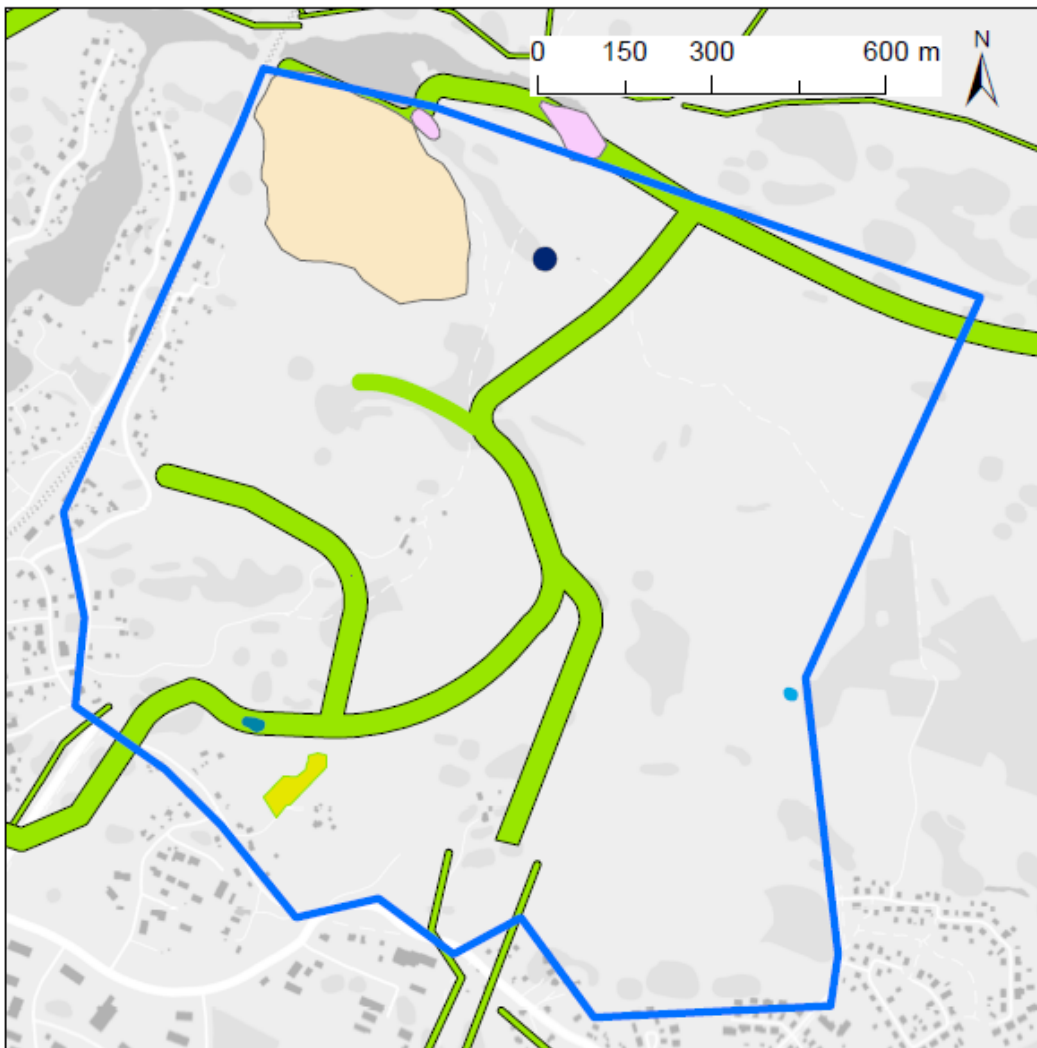
Ekologiset käytävät tulee säilyttää mahdollisimman puustoisina ja riittävän leveinä, jotta ne mahdollistavat eri lajien liikkumisen hajanaisten elinympäristöjen välillä. Ekologiset käytävät tulisi rauhoittaa kaikelta ylimääräiseltä rakentamiselta ja toimilta, jotka voivat vaarantaa käytävien eheyttä. Ekologisten käytävien sijainnit ovat suuntaa antavia ja ne voivat vaihdella mm. alueella tehtävien metsätaloustoimenpiteiden mukaisesti.

Kuva 23. Selvitysalueen poikki on kartoitettu kulkemaan ekologinen käytävä, joka yhdistää selvitysalueen läheisyydestä aiemmin löydettyjä liito-oravan elinpiirejä toisiinsa (tumman vihreä raja). Ekologisten käytävien sijainti voi kuitenkin vaihdella (vaalean vihreä raja).

Kuva 24. Selvitysalueella kulkevien metsäojien varsilla kasvaa paikoin varttunutta kuusimetsää, joka soveltuu hyvin osaksi alueen läpi kulkevaa ekologista käytävää.

Selite

- Selvitysalue
- Halimajärven rantaluhdat
- Pellon viereinen lähde
- Heinosen tien lähteikkö
- Vatialantien jatkeen lähde
- Kosteaa niitty
- Saarisenvuori
- Ekologiset yhteydet

Kuva 25. Selvitysalueella sijaitsevien luontokohteiden sijainnit samassa karttakuvassa.

Lähteet

Hyvärinen E., Juslén A., Kemppainen E., Uddström A. & Liukko U-M (toim; 2019) Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. URI: <http://hdl.handle.net/10138/299501>

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.; 2018) Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja. Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus. URI: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4816-3>

Söderman, T. (2003): Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi - kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus. 199 s.

Uljas, S. (2018) Kortekummun pohjoisosan asemakaavan luonto-selvitys 2018. Kangasalan kaupunki, raportti 18 s.